

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINLARI - I

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Emel Erten YAĞCI
Murat DURUKAN

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Erendiz ÖZBAYOĞLU
Doç. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Doç. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR
Yrd. Doç. Dr. Emel Erten YAĞCI
Yrd. Doç. Dr. Remzi YAĞCI

OLBA'nın bundan sonraki sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:

Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji ve S. Tarihi Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü MERSİN/TURKEY

KÜLTÜR BAKANLIĞININ MADDİ KATKILARIYLA HAZIRLANMIŞTIR.
Katkılarından dolayı İçel Vali Yrd. Muzaffer GÜZELANT'a teşekkür ederiz.

ISSN 1301-7667
MERSİN 1998

İÇİNDEKİLER

Hatçe BALTACIOĞLU	Alaca Höyük Sfenksli Kapı'ya Ait Akrobatlar Kabartması (Lev. 1-6).....1-28
Emel Erten YAĞCI	İ.Ö. İkinci Binde Anadolu'da Cam (Lev. 7-8). 29-44
Marianne STERN	Core-Forming in The Second Millennium B.C.: Recent Practical Experiments (Lev. 9-10).....45-48
Kamuran GÖDELEK	The Problem of Substance in Aristotle 49-62
Fikret Kutlu YEGÜL	De Architectura Romana 63-67
Serra DURUGÖNÜL	Seleukosların Olba Territorium'undaki "Akkulturation" Süreci Üzerine Düşünceler (Lev. 11-12).....69-76
Yasemin Er SCARBOROUGH	Dağlık Kilikya- Lamotis Mezarları (Lev. 13-17).....77-85
Murat DURUKAN	M.Ö. 301-188 Arasında Olba Territoriumunda Yaşanan Siyasi Gelişmeler.....87-95
Melih ARSLAN	Anadolu Medeniyetleri Müzesi Koleksiyonlarındaki Anazarbus Sikkeleri (Lev. 18-24) 97-119
Fikret ÖZBAY	Olba/Diokaisareia Su Sistemi (Lev. 25-26)121-129
Erendiz ÖZBAYOĞLU	Cicero'nun, Panter Avına İlişkin Birkaç Cilicia Mektubu.....131-138
Ümit AYDINOĞLU	Olba Bölgesi Yol Ağı (Lev. 27-28).....139-146
Murat ÖZYILDIRIM	Arkeoloji'de Kl.Yunanca ve Latince Sözcüklerin Kullanım Yanlışları.....147-152
Murat DURUKAN	Olba Territoriumu'nun Hellenistik Dönem Ölü Kültü Üzerine Gözlemler.....153-160
A. TIRPAN-B. SÖĞÜT	Batı Ovalık Kilikya'da Çokgen (Poligonal) TaşlıDuvar Örgü Tekniği (Lev. 29-52).....161-186
Remzi YAĞCI	Yeni Assur Döneminde Kuzey Suriye'de Ördek Biçimli Taş Ağırlıklara İki Örnek (Lev. 53-58).....187-198

OLBA BÖLGESİ YOL AĞI (Lev. 27-28)

*Ümit AYDINOĞLU

Doğu'da Lamos (Limonlu) nehri, batıda ise Kalykadnos (Göksu) nehirleriyle coğrafi olarak sınırlanmış olan Dağlık Kilikia'nın doğusu Olba Bölgesi olarak nitelendirilmektedir¹. Burası aynı zamanda doğusunda 'Kilikia Kapısı' olarak bilinen Gülek Boğazı ve batısındaki Sertavul Geçidi ile de doğal olarak sınırlıdır. Bu doğal konum Hellenistik dönem ve sonrasında değerlendirilmiş ve arada kalan bu bölge yoğun bir yerleşime sahne olmuştur².

Bölgedeki araştırma tarihçesine bakacak olduğumuzda araştırma yoğunluğunun 19. yüzyıl sonlarında olduğunu görürüz. Bu dönemde ciddi anlamdaki ilk araştırmacılar olarak nitelendirebileceğimiz Ramsay³, Bent⁴, Hicks⁵ ve Heberday-Wilhelm⁶ bölgede geziler yapmışlar ve günümüz çalışmalarına temel kaynak olan eserlerini yayınlamışlardır. Yüzyılımızda ise MacKay, Olba üzerine bir doktora tezi vermiştir⁷. Bean ve Mitford 1960'lı yıllar boyunca bölgede gezmişler ve yazıtları yayınlamışlar⁸, Hellenkemper ve Hild ise bölgedeki antik yerleşimler hakkında geniş çaplı bir bibliyografya çalışması hazırlamışlardır⁹.

Bu çalışmadaki amacımız ise, yukarıda adı geçen araştırmacıların bölgedeki yollar hakkında verdikleri bilgilere, elde edilen yeni bulguları eklemek ve yolların olası işlevlerini yeniden değerlendirmektir¹⁰. İzleyeceğimiz yöntem, öncelikle sahil ile iç bölgeler arasında bağlantıyı sağlayan ana hatları, batıdan doğuya doğru, var olan kanıtlarıyla incelemek, daha sonra da bu yolların işlevlerini tartışmak şeklinde olacaktır.

Genel olarak bakıldığında sahilden içeriye giren bütün yolların Olba merkezli olduğu görülmektedir (Bkz. Harita 2). En batıdaki hat, Seleukeia'dan (Silifke) çıkan ve Mara üzerinden Claudiopolis'e (Mut) giden yoldur. Bu hat

* Araş. Gör. Ümit AYDINOĞLU, Mersin Üniv. Fen-Edb. Fak. Arkeoloji ve S. Tarihi Bl. MERSİN

¹S.Durugönül 1995 a, sf.75. Çalışmalarımızda bu bölge coğrafi olarak Doğu Dağlık Kilikya olarak adlandırılmaktadır.

²Hellenistik Dönem öncesine ait taş mimari, anılan bu bölgede bulunamamıştır. Daha ayrıntılı bilgi için, bkz. Durukan 1996

³Ramsay 1890

⁴Bent 1891

⁵Hicks 1891

⁶Heberday-Wilhelm 1896

⁷MacKay 1968

⁸Bean- Mitford 1970

⁹Hellenkemper- Hild 1990

¹⁰Yeni bulgular, Doç. Dr. Serra Durugönül tarafından bölgede yürütülen ve bizimde katıldığımız yüzey araştırmaları sırasında elde edilmiştir.

günümüzde de kullanılmaktadır ve muhtemelen antik dönemde bu yoldan ayrılan bir yolla Olba ve Diokaesareia'ya ulaşılmaktaydı. Araştırmalarımız sırasında, Olba/Uğuraları'nda, nympheion'un bulunduğu alandan yaklaşık 200 m. güneyde izleri görülmeye başlayan ve nympheion'un önünden de geçmesi mümkün, güzel işçiliği olan taş kaplı bir antik yolun olduğunu gördük. Bu yol doğrudan güneydeki bugün Keşlitürkmenli olarak anılan kasabaya bağlanmaktadır. İncelemelerimiz gösteriyor ki, sahilden gelen bu antik yol Keşlitürkmenli kasabasından kuzeye, Olba'ya çıkıyor ve buradaki diğer yollarla birleşiyordu. Dolayısıyla Claudiopolis ve Seleukeia bağlantısını sağlayan antik yolun, günümüzdeki rotadan farklı olarak Keşlitürkmenli-Olba üzerinden Diokaesareia ve Claudiopolis'e gittiğini söyleyebiliriz. Hellenkemper, bu yolun İkonion'dan (Konya) gelip, Claudiopolis üzerinden bugünkü Mara kasabasına, oradan da Diokaesareia'ya bağlandığını söyler ancak günümüzdeki rotaya bağlı kalmıştır¹¹. MacKay ise yolun üç kule ve bir kale ile korunduğunu belirtir¹².

Bölgedeki yollar ile ilgili bildiğimiz en erken kesin kanıt da bu kesimde Olba-Diokaesareia arasındaki yolda bulunmuş, İ.S. 75/76 yıllarına tarihli Vespasianus dönemine ait bir miltaşdır. Bu yolda Ramsay tarafından bulunan bir başka miltaşı ise Septimus Severus dönemine (İ.S. 197) tarihlenmektedir¹³. Bu yola ait kalıntıları bugün de izlemek mümkündür.

Bölgenin batı sınırı olan Kalykadnos nehrinden doğuya doğru gidildiğinde ikinci bir yol ise Karakabaklı köyünün içinden yukarıya çıkan yoldur. Bu yol Yenibahçe deresinin batı kıyısı boyunca ilerler ve Seleukeia-Olba yolu ile Meydan Kale'nin bulunduğu İmamlı köyünde birleşir. Bu yol üzerinde, Sinekkale ve Işıkkale antik yerleşimleri yer almaktadır. Bu iki yerleşim arasındaki taş kaplamalı antik yol bugün de kısmen görülmektedir. Özellikle Sinekkale'ye anıtsal bir kapıyla bağlanan antik yol bu kapının altında belirgindir¹⁴.

Aynı vadinin doğu kıyısı boyunca ise, bu bölgedeki limanlardan biri olan Korasion'dan (Susanoğlu) kuzeye doğru bir yol daha çıkar. Korasion'dan gelen yol Gökburç'da bir yol kesişmesi şekline sona erer ve burada Korykion-Antron'dan (Cennet Cehennem) gelen yol ile birleşerek birlikte Keşlitürkmenli'den Olba'ya giden yola katılırlar. Bu yolun hattında, vadi kenarında iki antik yerleşim bulunmaktadır.

Doğuya doğru gidildiğinde, iç bölgelere giden bir başka yol hattının ise Korykion -Antron'dan içeriye giden yol olduğunu görürüz. Bu yol sahilden yukarı doğru, Verev Deresi'nin batı yakası boyunca giderek, buradaki Hasanaliler ve Kızılısalı üzerinden Gökburç'taki Korasion yoluyla birleşir ve Keşlitürkmenli üzerinden Olba'ya yönelir. MacKay, bu hat üzerindeki kulelerden ve antik yerleşimlerin bahsederek Olba'dan Korykion mağaralarına olabilecek direkt bir yolun varlığını destekler¹⁵.

Bölgede en iyi bilinen rotalardan biri ise antik dönemde önemli bir liman

¹¹Hellenkemper-Hild 1990, sf.139-140.

¹²MacKay 1968, sf. 41.

¹³A.g.e. sf. 41.

¹⁴Ancak bu antik yol, günümüzde, kaçakçılar ve modern yol tarafından yoğun şekilde tahrip edilmiştir.

¹⁵MacKay 1968, sf. 49-50.

kenti olan Korykos ile Canbazlı arasındaki yoldur. Verev Deresi'nin doğu kıyısı boyunca uzanan bu hat üzerinde, Korykos'dan Canbazlı'ya 1, 2 ve 4. millerde miltaşları bulunmuştur¹⁶. Bu miltaşlarından biri Ramsay tarafından İ.S. 197 yılına tarihlenir¹⁷. Buradaki bir diğer miltaşı ise Konstantinus döneminde, İ.S. Temmuz 306 ile Mart 307 arası bir tarihe sahiptir¹⁸. Ayrıca, Hellenkemper ve Hild de bu yoldaki miltaşlarından bahsederler¹⁹. Bunlar, Korykos'dan Canbazlı'ya giderken 7. km. de biri bir Türk mezarında olmak üzere iki adet, 9. km. de iki adet, 10. km. de iki adet ve 10.6. km. de iki tane daha yazısız miltaşıdır. Ayrıca Sayar, bölgede yürüttüğü epigrafi ve tarihi coğrafya araştırmalarında, Karyağdı Vadisi içinde bulunduğu dört adet miltaşını Lykaonia ile Kilikia sahilindeki Korykos antik kenti arasındaki bağlantının kanıtı olarak gösterir²⁰.

Canbazlı-Olba arasındaki yol ise kimilerine göre kesin değildir²¹. Ancak, Olba ile Canbazlı arasındaki Şeytan deresinin içinden bir yolun gitmesi mümkündür. Nitekim, arazi gezilerimiz sırasında yol olarak kullanılabileceğini düşündüğümüz bu derenin içinde biri yazılı üç adet miltaşı bulduk.

Doğuya doğru sahildeki önemli bir liman kenti ise Elaiussa-Sebaste'dir. Buradan iç bölgelere giden bir yol vardır ve Çatiören, Emirzeli ve Hisarın gibi üç antik yerleşimden geçer. Bu yol aynı zamanda Göldini Vadisi ile Paşa Deresi arasında yer alır. Çatiören yerleşiminin hemen yanından geçen taş kaplamalı antik bir yolu izlemek mümkündür. Bu yol, sahilden gelen antik yolun bir parçasıdır ve yolun varlığı hakkında fikir vermektedir ancak yine de bu yol hakkında çok fazla bilgi yoktur. MacKay, modern yolu takip eden ve Karaahmetli köyünden Olba-Limonlu yoluna katılan bir yolun olabilirliğinden bahseder²². Nitekim, Elaiusa-Sebaste-Çatiören-Emirzeli üzerinden gelen bu yolun Olba-Limonlu yoluyla birleşmesi mümkündür. Son araştırmalarda, Esenpınar yakınlarında Limonlu çayı üzerinde bir Roma köprüsü ve bunun yanında iki kayaya oyulmuş sınır yazıtı bulunmuştur²³. Sayar, Yeniyurt köyünden Limonlu vadisine inip bu köprü'nün üzerinden geçen bir Roma yolunun varlığından ve bu yolun sahildeki Elaiussa-Sebaste yada Korykos antik kentlerine gittiğinden bahseder²⁴.

Sahildeki bir başka antik liman olan Akkale ise Kanytella üzerinden iç bölgelerle bağlantı kurar. Bu yol, Kanytella- Karaahmetli üzerinden Olba-Limonlu yoluna bağlanır. Bu yolun Akkale-Kanytella arasındaki kaplaması yer yer görülebilmektedir.

Bir diğer yol ise Limonlu'dan gelip Yanıkhan-Sömek- Canbazlı üzerinden

¹⁶ Hellenkemper-Hild 1986, sf.67 ; MacKay 1968, sf. 50.

¹⁷ MacKay 1968, sf. 50.

¹⁸ Keil-Wilhelm 1931, sf. 130

¹⁹ Hellenkemper-Hild 1986, sf.67-68.

²⁰ Sayar 1996, sf.115-122

²¹ MacKay 1968, sf.50.

²² A.g.e., sf. 51.

²³ Sayar 1995, sf.55-75

²⁴ A.g.e.

Olba'ya bağlanmaktadır. Limonlu, aynı zamanda Olba bölgesinin de doğu sınırını oluşturmaktadır. Olba-Canbazlı-Limonlu yolu günümüzde de kullanılmaktadır. Canbazlı ile Sömek arasında antik yol kaplaması, Sömek ile Elece arasında da yazısız iki miltaşının olduğunu bilmekteyiz²⁵. Yanısıra, Sömek'den ayrılan ve Efrenk üzerinden Kızılgeçit'e bağlanan modern bir yol daha vardır. Muhtemelen, bu yol antik dönemde de kullanılmış olmalıdır. Ancak bununla ilgili herhangi bir kanıtı sahip değiliz.

İç bölgelerle sahil arasındaki bağlantıyı sağlayan bu ana yolların dışında bölgenin kuzeyinde, Lamos nehrinin kuzeyi ile bağlantıyı sağlayan yol ve geçitler de vardır. Olba'dan kuzeye, Kızılgeçit'e doğru bir yol daha gitmektedir. Bu yol, muhtemelen Kızılgeçit'de nehri aşmakta ve Lamos nehri boyunca gelen Erdemli-Güzeloluk antik yoluna bağlanmaktaydı. Nehrin iki yanını birleştiren ikinci bir bağlantı noktası ise Efrenk'deki bir köprüdür. Bu hatlarla ilgili çok fazla bulguya sahip değiliz. Ancak Lamos nehrinin iki yanını birbirine bağlayan geçitlerin olması buradaki yolların varlığını kanıtlamaktadır. Nitekim, Olba bölgesinin kuzey sınırı Lamos'un kuzeyindeki bu alanlarda sona ermektedir²⁶.

İncelediğimiz bölgedeki antik yerleşimlerin tamamı bir vadinin kenarında kurulmuştur. Böylece yerleşimler arasındaki iletişimi sağlamak için vadilerin de yol olarak kullanılmış oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Nitekim, gezilerimiz sırasında, vadilerin içlerinde miltaşlarına rastlamıştık. Yerleşimlerin vadi kenarlarına kurulmaları ve yolların da vadiler boyunca yer almaları, korunma düşüncesi ile ve iç bölgelere vadilerin kolay geçit veriyor olmalarıyla açıklanabilir.

Olba bölgesinde çok sayıda bulunan kuleler ise bir takım tartışmaları da beraberlerinde getirmektedirler. Bu kulelerin bir kısmının konumlarının antik yollarla ilişkili olmalarından dolayı MacKay bu kulelerin yolları korumak için yapıldığını söylese de²⁷, bu kuleler, tarımla ilişkili olmaları ve tarımsal depo işlevi de görmelerinden dolayı yolların yakınlarında yer alabiliyorlardı ve tek işlevleri de yolları korumak değildi²⁸. Bu sebeple, bu bölgedeki yollar boyunca kulelerin var olması bütün yolların varlığını kulelerle açıklamamızı gerektirmez. Ancak, bu kulelerin tarihlerinin Hellenistik döneme kadar geri gitmesi²⁹, yakınlarında buldukları yolların bu dönemlerde de kullanılmış olabileceği sonucunu vermektedir.

Roma döneminde de bölgede çok geniş yayımlı bir yol ağı inşa edilmiştir. İç bölgelerdeki üretimin sahile indirilebilmesi için, buralarla sahil arasında bir yol ağının kurulduğu ve bu ağın Roma döneminde çeşitli imparatorlar zamanında

²⁵Hellenkemper-Hild 1990, sf.244.

²⁶Durugönül 1995 a, sf. 78, Durugönül, Olba rahiplerinin hanedanlığının sembolleri olan kabartmaların, batıda Kaylkadnus nehrinden, doğuda Lamos nehrine ve kuzeyde Yağda ve çiyarına kadar görüldüğünü belirterek Olba Territoriumu'nun sınırlarını belirler.

²⁷MacKay 1968, sf. 41.

²⁸Durugönül, bölgede yürüttüğü yüzey araştırmalarında bu kulelerden 37 adet tespit ettiğini bildirir. Ayrıca kulelerin işlevleri için, bkz. Durugönül 1995 b, sf.200.

²⁹Durugönül, age. sf.202.

tekrar tekrar yenilendiği bilinmektedir³⁰. Bu imparatorlar, Vespasianus, Hadrianus, Septimus Severus, Caracalla, Macrinus, Severus Alexander, Maximianus, Konstantinus ve Valentianus'dur³¹. Özellikle, İ.S. 72 yılında Kilikia'nın Vespasianus tarafından bir Roma eyaleti olarak düzenlenmesinden sonra bölgede yol yapımına özel bir önem verildiği görülmektedir³².

İncelediğimiz bölgenin kıyısı boyunca var olan antik kentlerin hem Hellenistik hem de Roma döneminde birer liman ve ticaret merkezi olması ve bu kentler için denizcilik faaliyetlerinin önem taşıması bu kentlerin, iç bölgeler için birer pazar yeri olmalarını sağlamaktadır³³. Doğu Dağlık Kilikia sahil kentleri, dağların Batı Dağlık Kilikia sahil kentlerine oranla daha fazla geçit veriyor olması sebebiyle iç bölgelerle daha fazla ilişki içindeydi. Bu nedenle iç bölgelerle sahil kentleri arasında alışverişin olması ve iç bölgelerde üretilen ürünlerin liman kentlerinde değerlendirilmesi daha kolaydır. Nitekim bölgede özellikle geç antik dönemde yoğun bir üretim faaliyetinin var olduğunu ve bu ürünler ile ilgili depoların yada pazarların sahil kentlerinde oluşturulduğunu yazıtlardan bilmekteyiz³⁴. Bölgedeki yol ağının temel işlevlerinden birinin bu pazarı desteklemek için iç bölgelerdeki ürünleri sahile taşımak olduğu söylenebilir.

Yol ağının önemli bir diğer işlevinin ise stratejik amaçlı olduğu düşünülmelidir. Özellikle, İ.S.197 yılında, Severus'un doğudaki kuvvetleriyle bağlantıyı sağlamak için Olba civarındaki yolları kullandığı bilinmektedir. MacKay'e göre bu belki de 'Kilikia Kapısı'na alternatif bir doğu rotası yaratmak için de yapılmış olabilir³⁵. Dört yönden gelen yolların burada kesişmesi sebebiyle Olba'nın bir kavşak noktası olduğunu düşünebiliriz. Yolların burada birleşmesi, özellikle Orta Anadolu ile sahil arasındaki bağlantıyı sağlayan yollardan birinin Olba üzerinden geçmesiyle bağlantılı olmalıdır³⁶. Nitekim bu döneme tarihlenen Diokaesareia-Olba arasında ve Korykos-Olba arasındaki yollarda bulunan miltaşlarından yukarıda bahsetmiştik.

Böyle bir kapsamlı yol ağının bir sebebi ve işlevi de dinsel ve idaresel olmalıdır. Olba'nın bölge için dinsel bir idari merkez olduğu bilinmektedir³⁷. Bu nedenle, bölgenin idaresi için Olba ile diğer yerleşimler arasında bağlantıların sağlanması hem bölgenin kontrol altında tutulmasını kolaylaştırmış, hem de dinsel merkez Olba'nın ziyaret edilmesini sağlamıştır.

Sonuç olarak, bu yolların Hellenistik ve Roma dönemlerinde kurulduğu,

³⁰Magie 1950, I 694, II 1560.

³¹Bu tamirlerle ilgili olarak bkz. Vespasianus: French, Katalog 461; Hadrianus: French, 407 vd.,631; Heberdey-Wilhelm, Reisen, nr.118; Septimus Severus:French, 190,409,458,632; Caracalla:French, 006; Langolis, Inscriptions 77; Macrinus: French 005; Severus Alexander: French 003, 030, 031; Maximianus : French 025, 459; Konstantinus: Keil-Wilhelm: Denkmaler 199 b; Valentianus: French 032. (Aktaran, Hellenkemper-Hild 1990, sf.129)

³²Sayar 1993, sf. 137-160

³³Hellenistik Dönemde korsan saldırılarına rağmen Korykos ve Elaiussa-Sebaste gibi kıyı kentlerinin gelişmiş olduklarını biliyoruz.

³⁴Hellenkemper-Hild 1990, sf. 109.

³⁵MacKay, age., sf.117.

³⁶Bu yoldan - Seleukeia(Silifke)- Olba(Uğuralanı)- Diokaesareia-Claudiopolis(Mut)- İkonion(Konya) - yukarıda söz edilmişti.

³⁷Durugönül 1995 a, sf.78.

sık sık yenilendikleri ve günümüze kadar da kullanıldıkları görülmektedir. Özellikle vadilerin içlerinin ve kenarlarının iç bölgelere geçit vermesi vadiler boyunca yol ağları kurulmasını sağlamış, buna bağlı olarak yerleşimler ile kale ve kuleler de buralarda kurulmuşlardır.

Bibliyografya:

- Bean-Mitford 1970 Bean, G.- Mitford, T.B., *Journeys in Rough Cilicia: 1964-1968*, (Wien 1970)
- Bent 1891 Bent J.T., " A Journey in Cilicia Tracheia", *JHS* 12, 1891, 206-224.
- Durugönül 1995 a Durugönül S., "Olba: Polis mi, Territorium mu?", *Likya Araştırmaları* II, 1995, 75-82.
- Durugönül 1995 b Durugönül S., "Kilikia Kulelerinin Tarihteki Yeri", *Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi* III, 1995, 197-202.
- Durukan 1996 Durukan M., *Kilikia Bölgesinde (Hisarkale'de) Hellenistik Üç Mezar Anıtı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 1996
- Heberdey-Wilhelm 1896 Heberdey, R.-Wilhelm. A. 1896, *Reisen in Kilikien*, (Wien 1896)
- Hellenkemper-Hild 1990 *Kilikien und Isaurien* Hellenkemper H.-Hild F., *Kilikien und Isaurien*, TIB 5 = *Denkschr. ÖAW*, phil. hist. Kl.215 ,Wien 1990)
- Hellenkemper-Hild 1986 Hellenkemper-Hild, *Neue Forschungen in Isaurien und Kilikien* (VTIB 4=*Denkschr. ÖAW*, phil.-hist. Kl.186), Wien, 1986,
- Hicks 1891 Hicks E.L., "Inscriptions from Western Cilicia", *JHS* 12, 1891, 225-273.
- Keil-Wilhelm 1931 Keil J.-Wilhelm A., *Denkmaler aus dem Rauhen Kilikien*, (Manchester 1931)
- MacKay 1968 MacKay , T.S., *Olba in Rough Cilicia*, (Michigan 1968)
- Magie 1950 Magie D., *Roman Rule in Asia Minor*, Princeton,
Ramsay 1890 Ramsay W.M., *The Historical Geography of Asia Minor*, Royal Geographical Society Supp. Papers, Vol. IV (1890)
- Sayar 1993 Sayar M.H.-Siewert P.-Taeuber H., "Doğu Kilikia'da Epigrafi ve Tarihi -Coğrafya

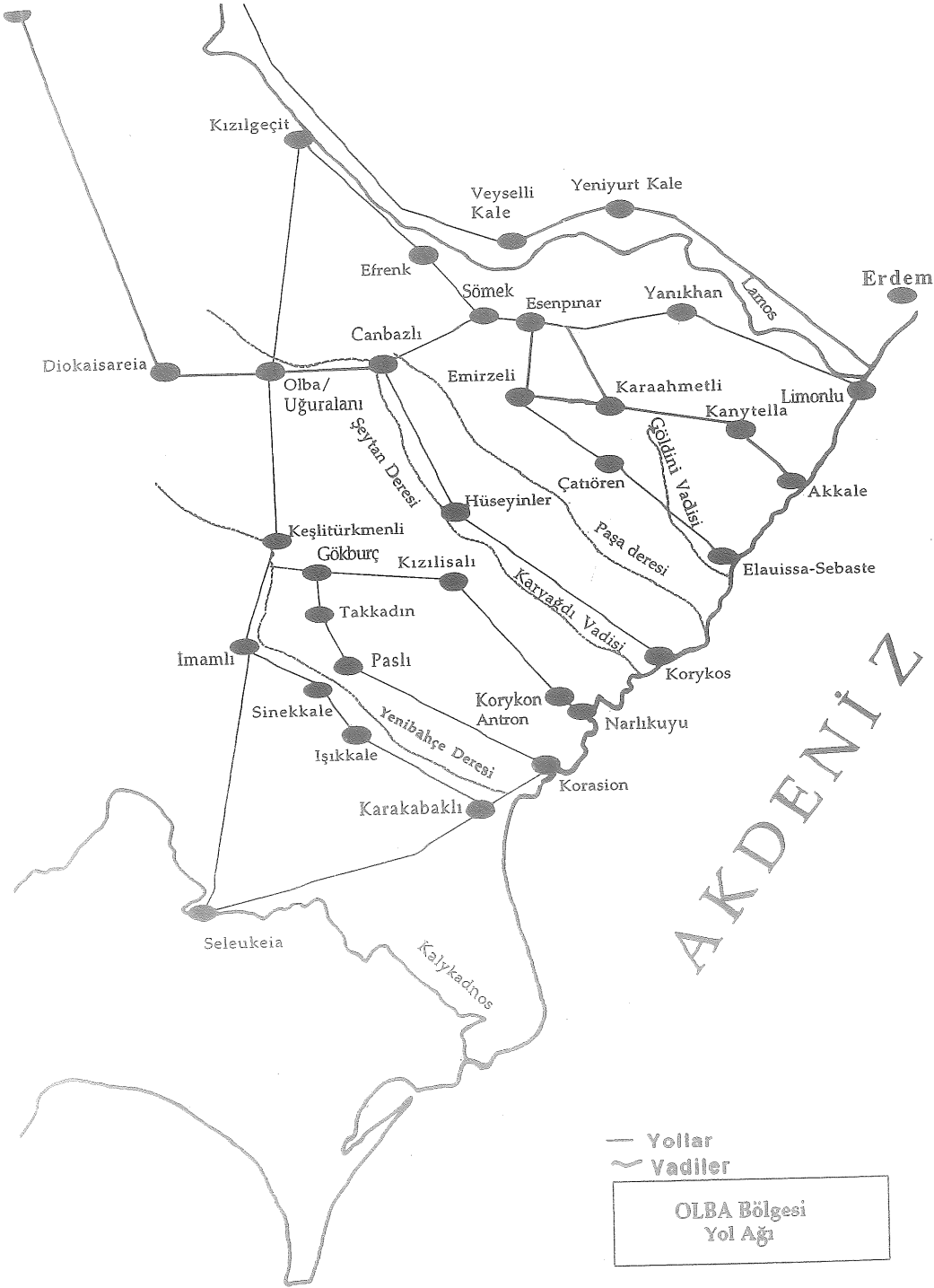
Araştırmaları 1992", *Araştırma Sonuçları Toplantısı XI*, Ankara 1993

Sayar 1995

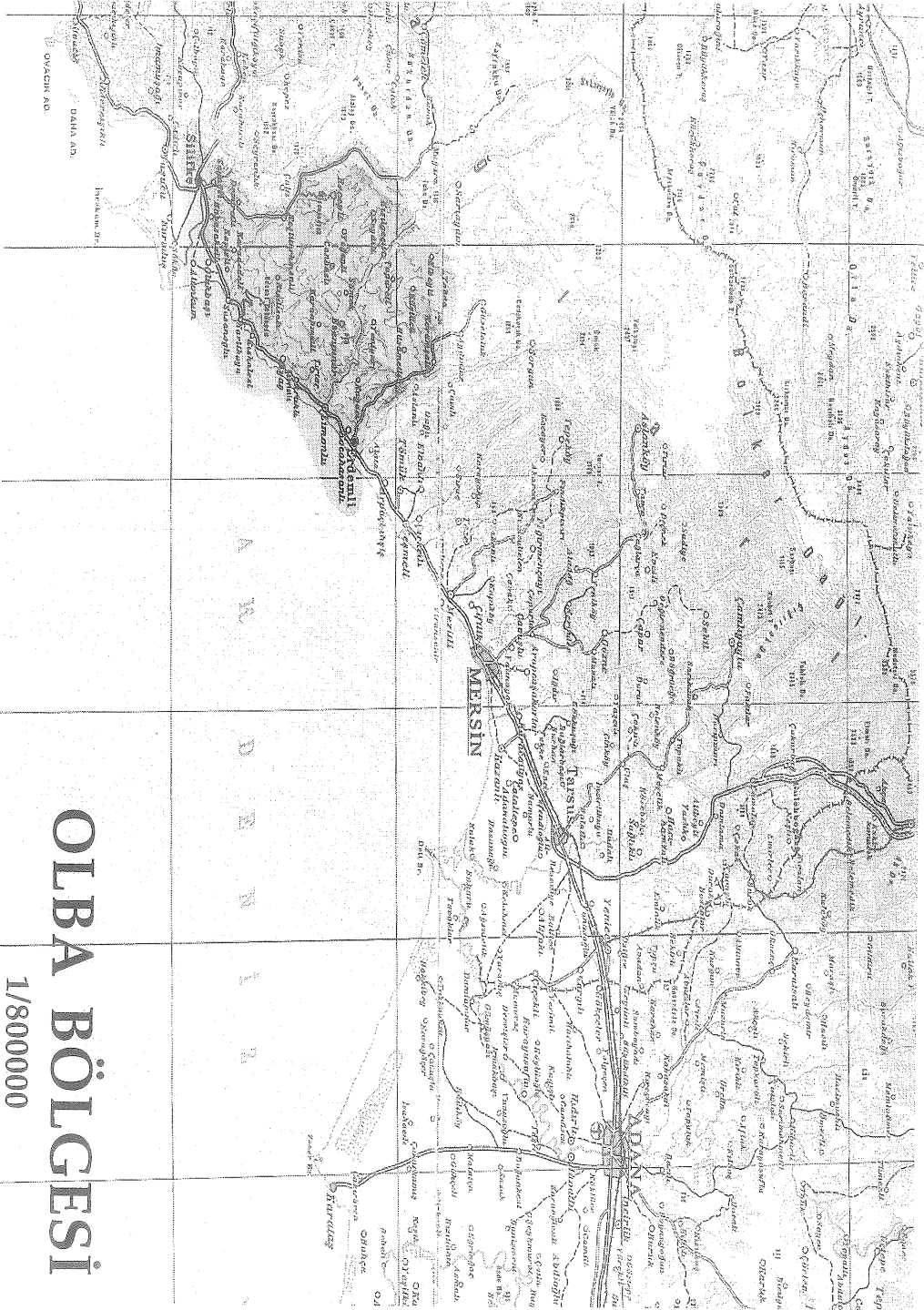
Sayar M.H. "Kilikia'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 1994", *Araştırma Sonuçları Toplantısı XIII*, cilt I, Ankara 1995

Sayar 1996

Sayar M.H. "Kilikia'da Epigrafi ve Tarihi-Coğrafya Araştırmaları 1995", *Araştırma Sonuçları Toplantısı XIV*, cilt I, Ankara 1996

Harita 1

Harita 2